

دانش مسلمانان

نویسنده: سهیلا صالحی اصفهانی

سرشناسه	: صلاحی اصفهانی، سهیلا، ۱۳۴۲ -
عنوان و پدیدآور	: دانش مسلمانان / نویسنده: سهیلا صلاحی اصفهانی
مشخصات نشر	: تهران، هلال، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص.
شابک	: ۸-۷۴-۶۹۳۸-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا	
یادداشت	: زیرنویس.
موضوع	: دانش و دانش‌اندوزی اسلامی
موضوع	: تمدن اسلامی -- تاریخ
موضوع	: فرهنگ اسلامی
موضوع	: دانشمندان اسلامی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ۸د۲ ص/۲۲۹/۲ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۱۲
شماره کتابخانه ملی	: ۱۹۴۳۹۲۸

دانش مسلمانان

نویسنده: سهیلا صلاحی اصفهانی
ویراستار: واحد پژوهش مؤسسه فرهنگی موعود عصر (عج)
ناشر: هلال
سال و محل نشر: تهران، ۱۳۸۹
شابک: ۸-۷۴-۶۹۳۸-۹۶۴-۹۷۸
نوبت چاپ: اول
شمارگان: ۳۰۰۰
قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، ص.پ: ۸۳۴۷-۱۴۱۵۵

شماره تلفن: ۸-۶۶۹۵۶۱۶۷

پیش گفتار

نمی‌دانم حوصله‌اش را داری یا نه؟ می‌خواهم حکایتی بلند برایت بخوانم. حکایتی به درازای همه‌ی تاریخ من و تو. می‌خواهم برایت روایتی بگویم؛ که بودیم، کجا بودیم و چرا به این‌جا رسیدیم؟ نه، اشتباه نکن. داستان آفرینش را نمی‌گویم؛ اگرچه مشابهتی میان این دو است که تو خود، درخواهی یافت؛ اما قصه، قصه‌ای دیگر است.

قریب هزار و دویست سال پیش از این، من بودم و تو بودی و البته، خدا - که همیشه هست. نامان پرآوازه بود و نامان پربرکت. دنیا من و تو را می‌شناخت و به علم و هنر و دستان توانای ما غبطه می‌خورد. از «اسپانیا» تا «ایتالیا»، از «فرانسه» تا «انگلیس»، همه و همه ریزه‌خوار تفکر، اندیشه و ابتکار ما بودند. آن سال‌ها من و تو، عزیز بودیم و خواستنی. در تکاپوی طلب علم بودیم و به روزگار طلایی خود می‌بالیدیم. باور داشتیم که

برای کسب دانش و فضیلت آفریده شده‌ایم. جهان را آیت حق می‌دانستیم. هم نظم آن را می‌دیدیم و هم زیبایی‌اش را و شناخت آن برایمان امری مقدّس بود.

می‌دانی! من و تو پیرو «قرآن» و پیامبر (ص) بودیم. وقتی می‌دیدیم صدها آیه در قرآن به مطالعه و تفکّر در طبیعت فرا می‌خواندیمان، لَبّیک می‌گفتم و اندیشیدن را جزو جدایی‌ناپذیر حیات خود می‌دانستیم. برایمان حرف و حدیث پیامبر (ص) مهم بود و به آن عمل می‌کردیم. لقب پرافتخار «وارثان پیامبر» که به علمای مؤمن داده می‌شد، وجودمان را سرشار از لذّت می‌کرد.

حقیقت را جست‌وجو می‌کردیم، بندهای تعصّب قومی و نژادی را از دست و پای عقلمان گشوده بودیم و حق را از زبان هر که بیرون می‌آمد، گردن می‌نهادیم.

من و تو نهضتی بزرگ در قلمرو اسلام پدید آوردیم و با استعداد و ابتکار، دانش یونانیان و هندیان و پدران ایرانی خود را با آموزه‌های دین تکمیل نمودیم و حرف اوّل معرفت را در دنیا به زبان آوردیم.

یادت می‌آید! چگونه مراکز علمی ما در شهرهای اسلامی، مایه‌ی حیرت عالم و آدم بود. «نظامیه»، «مُستَنصِرِیه»، «حَلَاوِیه»، «جُوزِیه»، «الازهر» و... هر یک شهرتی بسزا داشتند. تجارت،

زراعت، هنر و صنعت ما، جهانیان را شگفت‌زده کرده بود؟! آن روزها، به قول نویسنده‌ای، استاد‌های دانشگاه‌های «اسپانیا»، «ایتالیا»، فیلسوف‌ها و دانشمندان «اروپا»، وقتی می‌خواستند درس بدهند، قبا و لبّاده‌ی علمای ما را به تن می‌کردند، خود را به شکل بوعلی و رازی و غزالی در می‌آوردند. صنعت‌گرهای مسیحی در اروپا، تقلّب که می‌کردند و مارک «الله» را روی جنس‌های خودشان می‌زدند؛ یعنی که این ساخت اروپا نیست، کارِ «بَلْخ» و «بُخارا» و «طوس» و «ری» و «بغداد» و «شام» و «مصر» و... است، حتّی روی صلیب، مارک «الله» می‌زدند...

آری، می‌خواهم قصّه‌ی عزّتمان را با تو باز گویم. می‌خواهم به یادت بیاورم روزگاری، طبّ، ریاضی، فیزیک، موسیقی، نجوم و سایر علوم به مسلمانان خود مباحثات می‌کردند و پیشرفتشان را مدیون من و تو بودند.

می‌خواهم حکایت علم را با تو بگویم و آنچه بر آن رفت.

فهرست مطالب

۱۴	 حکایت اول: نجوم
۲۴	 ابوالحسین عبدالرحمان بن عُمَر صوفی رازی
۲۶	 ابن یونس
۲۷	 اَلْغُبَّیْگ
۲۸	 ابوالفتح عبدالرحمان خازنی
۲۹	 ابراهیم قزازی
۳۰	 عبدالله مَرَوَزی
۳۰	 ابو مُشْعِر بلخی
۳۱	 ابوسعید سِجَزی
۳۱	 بَتَّانی
۳۲	 ابومُعْشَر بلخی
۳۸	 حکایت دوم: طب
۴۲	 ابن سینا
۴۷	 محمّد بن زکریای رازی
۵۲	 علی بن رَبَّن طَبَری

۵۳.....	ابومروان عبدالملک بن زُهر
۵۸.....	حکایت سوم: ریاضیات
۶۴.....	خوارزمی
۶۷.....	خیّام
۷۰.....	غیاث‌الدین جمشید کاشانی
۷۴.....	ابوبکر محمد بن حسین کرجی
۷۶.....	خواجه نصیرالدین طوسی
۷۸.....	شیخ بهایی
۷۹.....	ابوالوفای بُوزجانی
۸۰.....	ابن هیثم
۸۴.....	ابوسهل کوهی
۸۴.....	خُجندی
۸۸.....	حکایت چهارم: فیزیک
۹۲.....	ابوریحان بیرونی
۹۴.....	قطب‌الدین شیرازی
۱۰۰.....	حکایت پنجم: شیمی
۱۰۴.....	ابن وحشیّه
۱۰۵.....	مسلمه مجریطی
۱۰۶.....	جابر بن حیان
۱۱۲.....	حکایت ششم: جغرافیا
۱۱۷.....	ابن فضلان

۱۱۹	ابن خردادبه
۱۲۱	یاقوت حموی
۱۲۲	جَنِّهانی
۱۲۳	قُدَّامه
۱۲۴	محمود کاشغری
۱۲۶	مسعودی
۱۲۷	رشیدالدین فضل الله
۱۲۸	ابن حَوْقَل
۱۳۱	کاتب یعقوبی
۱۳۲	شریف ادریسی
۱۳۲	أَبوالفداء
۱۳۴	اضطخری
۱۳۵	زکریای قزوینی
۱۴۰	حکایت هفتم: زیست شناسی
۱۴۳	احمد بن داوود دینوری
۱۴۸	حکایت هشتم: زمین شناسی
۱۵۲	بررسی زندگی یکی از سرآمدان علم زمین شناسی
۱۵۲	ابوحاتم اسماعیل اسفزاری